ספק גרר־רוהו **היא שעתא.** ואם תאמר הא׳ בור היכא קאי אי ברשות הרבים אפי׳ בספיקא אחת טהור ואי ברשות היחיד מאי משני שהטילה כמין נפל לבור והתנן (טהרות פ״ו מ״ד) כל ספיקות וספיקי דספיקות שאתה יכול להרבות ברשות היחיד טמא ויש לומר דגרילת חולדה והיא ובגרדלם הוי ספק דגרילת כהן דכפי׳ לעיל אומר ר״י דל״ל דרגלי הכהן היו ברשות הרבים דע״כ בחומייהו ליכא פותח טפח דאי איכא פותח טפח (מפני) מה מועלת גרירה והא פותח טפח מבית את הטומאה[א] ואי רגליו ברשו׳ היחיד ניחוש שמא גרר־רוהו נגד רגליו וטומאה בוקעת ועולה[ב] ועוד י״ל דרגלי כהן ברשות היחיד היו וגרר־רוהו ואכלוהו הוי ספק הרגיל: **ולא חיישינן לחולדה.** הא לא פריך דניחוש לחולדה אפילו מבית לבית דא״כ אין לדבר סוף דאי אפשר שלא יבדוק אחד קודם חבירו ואיכא למיחש שמא הביאה חולדה מבית שאין בדוק לבדוק אלא ממקום למקום פריך דהיינו בחותם הבית עצמו לא לומר ולא חיישינן לחולדה בחותם בית עצמו:

בשלשה עשר לא משיירא. פי׳[ג] פעם שאינה משיירת ולהכי היכא דלא חזינן לא חיישינן כיון דאפי׳ גררה פעם שאין משיירת אבל היכא דחזינן חיישינן כיון דפעמים משיירת וב״ד לעולם משיירת ואפי׳ לא חזינן חיישינן וגבי בשר אפילו חזינן לא חיישינן דלעולם לא משיירת וא״ש אבני כרבי זירא[ד]: **היינו תשע חנויות.** לפי מה שפ״ה לענין בדיקה לא הוצרכ לר״י דהיכי מייתי ראיה ממשע חנויות דהוי אפיקא דאוריי׳ וחזינן לחומרא והכא אפיקא דרבנן הוא[ה] כדאמרינן בסמוך מיהו י״ל דאיירי בגון שלא ביטל ועוד קשה דגבי תשע חנויות ליכא חזקה היתר[ו] אבל הכא אוקמא אחזקה בדוק הבא בבדוק מיירי דאי לא לא הכי פשיטא דבעי בדיקה ונראה לר״י לענין[ז] שהביא עכבר לבית ומצא קבעי אי שרי לאכילה אי לא ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ליבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא ממא בפי עכבר ממא ביד נכרי[ח] דבפ׳ גיד הנשה (חולין לה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבמגמא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד נכרי ואומר ר״י דהכא מיירי כשראוהו שלקח מן הקבוע שנולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראוהו הוה ליה כפירש וחזינן בתר רובא[ט] והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג.) בגי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשיהו ונידליהו וניתא כל דפרש מרובא פרש אע״פ שכבר נולד הספק במקום קביעות[י] שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה[יא] דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו[יב] ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבמגמא כיון שאין האיסור ידוע[יג]: **היינו שתי קופות.** הך סוגיא דמדמה בדיקת חמץ לשתי קופות לא אתי כר״ל דמוקי בשילהי הערל (יבמות פב.) להך דשתי קופות כשרבו חולין על התרומה[יד] אלא כר׳ יוחנן דלא בעי התם רבייה דלדידיה א״ש דמדמי חמץ להיא וכולה שמעתא מיירי שהכהר כל כך גדול דליכא למימר אכלתיה[טו]: הלך

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גרר־רוהו וספק לא גרר־רוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי[א] **לא תימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי ספק וספק והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי קאמר לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה ואם תמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא ואיבעית אימא התם ודאי וודאי הוא כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גרר־רוהו בההיא שעתא נהי דשיורי משייר מיגרר מיהת ודאי גרר־רוה בההיא שעתא**[ב] **(לישנא אחרינא נהי דודאי אכלום לא אמרינן ודאי גרר־רוהו לחורייהו אמרינן) ומי אמרינן אין חוששין שמא גרר־ה חולדה והא קתני סיפא**[ג] **מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא יהא צריך בדיקה אחריו אמר אביי לא קשיא הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר בשלשה עשר דשכיח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי מצנעא אמר רבא וכי חולדה נביאה היא דידעא דהאידנא ארביסר ולא אפי עד לאורתא ומשייר מיהת ודאי גרר־ה בהיא שעתא מה שמשייר יניחנו בצנעה שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו תניא כוותיה דרבא הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה ביצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו רב מרי אמר גזירה**[ד] **שמא יניח עשר וימצא תשע: תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חנויות פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא**[ג] **דתנן**[ה] **תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב**[ו] **שני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל היינו שתי קופות**[ז] **דתנן**[ח] **שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר בתרומה**

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גרר־רוהו וספק לא גרר־רוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי וטיהרוהו ממא״ל על המת: שחולדה וברדלס מצויין שם. ופתח חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגרר־רוהו לחוכן ולא אתא: **רוח הפילה.** שפיר מצא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הולך שמא רוח הוא ותגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם תראה שהוא וולד לריכי לראות אם זכר אם נקבה: **ודאי גרר־רוה.** מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא מיישינן דנהי דודאי אכלה לא אמר אבל גרר־רוהו לחור שלהן אמר: **ברדלס.** אלנמ״ס פוטוייש״י: **ומה שמשייר.** אחר בדיקה מאכילתו[ט] יניחנו בצנעה: **בשלשה עשר.** ריש דקתני אין חוששין בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה ב״ד וכיון דלא חזיא החולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירא: **וכי חולדה נביאה היא.** לתת לב על כך ולראות את הנולד ויודעת שלא יאכלו עוד היום: **ויטול בפנינו.** והיכא דחזינן על כרחיך מיישינן: **וימצא תשע.** דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת: **תשע ליבורין כו׳.** פיסקי הלכות הן: **ואתא עכבר ושקל.** ונכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי חמץ שקל וכיון דחזינא לריכין אנו לבדוק או דילמא מצה שקל: **היינו תשע חנויות.** דקיימא לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבועו אין הולכין בו אחר הרוב אלא הרי הוא כמחצה על מחצה ופסק אסורא לחומרא: **פירש.** פרוסה מאחת מן הליבורין לאח׳ מן הזויות ולא ידענא מהי מייייהו פירש ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית: **היינו סיפא.** דתמני׳[כ] דתשע חנויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב: **ולקח מאחת מהנה.** בתוך החנות ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן ותרב לו וקם עליו[כא] (בפ׳ בתרא דיומא) (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו.): **ובנמצא.** בשר הנמצא בקרקע בין החנויות הלך אחר הרוב דכל דפרש מרובא פרש דכיון דפרש אין כאן תורת קבוע: **שתי קופות.** דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתנינן לקולא: **ונפנים שני סאין.** של פירות: **ונפלו אלו לתוך אלו.** הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו: **הרי אלו מותרין.** פירות של קופות[כב] החולין מותרין לזר בבתחלה אפי׳ אין בקופה כדי להעלות הסאה באחד ומאה שאנו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תנינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע״ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תנינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמצה לבדוק: בתרומה

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גרר־רוהו וספק לא גרר־רוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי וטיהרוהו ממא״ל על המת: שחולדה וברדלס מצויין שם. ופתח חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגרר־רוהו לחוכן ולא אתא: רוח הפילה. שפיר מצא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הולך שמא רוח הוא ותגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם תראה שהוא וולד לריכי לראות אם זכר אם נקבה: כ) ודאי גרר־רוה. מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא מיישינן דנהי דודאי אכלה לא אמר אבל גרר־רוהו לחור שלהן אמר: ברדלס. אלנמ״ס פוטוייש״י: ומה שמשייר. אחר בדיקה מאכילתו[ט] יניחנו בצנעה: בשלשה עשר. דיש דקתני אין חוששין בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה ב״ד וכיון דלא חזיא החולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירא: וכי חולדה נביאה היא. לתת לב על כך ולראות את הנולד ויודעת שלא יאכלו עוד היום: ויטול בפנינו. והיכא דחזינן על כרחיך מיישינן: וימצא תשע. דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת: תשע ליבורין כו׳. פיסקי הלכות הן: ואתא עכבר ושקל. ונכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי חמץ שקל וכיון דחזינא לריכין אנו לבדוק או דילמא מצה שקל: היינו תשע חנויות. דקיימא לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבועו אין הולכין בו אחר הרוב אלא כמחצה על מחצה ופסק אסורא לחומרא: פירש. פרוסה מאחת מן הליבורין לאח׳ מן הזויות ולא ידענא מהי מייייהו פירש ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית: היינו סיפא. דתמני׳[כ] דתשע חנויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב: ולקח מאחת מהנה. בתוך החנות ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן ותרב לו וקם עליו[כא] (בפ׳ בתרא דיומא) (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו.): ובנמצא. בשר הנמצא בקרקע בין החנויות הלך אחר הרוב דכל דפרש מרובא פרש דכיון דפרש אין כאן תורת קבוע: שתי קופות. דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתנינן לקולא: ונפנים שני סאין. של פירות: ונפלו אלו לתוך אלו. הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו: הרי אלו מותרין. פירות של קופות[כב] החולין מותרין לזר בבתחלה אפי׳ אין בקופה כדי להעלות הסאה באחד ומאה שאנו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תנינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע״ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תנינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמצה לבדוק: בתרומה

ברה״ר וכו׳ [ד]טהור, ומ״מ אם לא היה הטעם דספק מוציא מידי ודאי היה טמא מפני שמאהיל על הבור ושמא הוא בבור והו״ל ספק טומאה ברה״י דספיקו טמא שהרי הבור ברה״י הוא. שם. ג. לאו לעולם קאמר אלא. תוס׳ שאנן. ד. דהתם שאני דחזינן דשקל ולהכי מצריכין בדיקה אבל הכא דלא חזינן דשקל לא מצרכינן להו בדיקה. תוס׳ ר״פ. ה. וא״כ יש לנו לומר דאולינן לקולא. שם. ו. כיון שהנבילה קבועה בין השחוטות. תוס׳ הרא״ש. ז. איסור דאורייתא קאמר כגון. שם. ח. דחשבינן ליה כמו נמצא והולכים אחר הרוב. שם. ט. [ו]גבי נמצא ביד גוי לא מיירי דשקל בפנינו אלא מיירי דלא חזינן היכא שקל גרי תחיכה זו. תוס׳ ר״פ. י. [וא״כ] מה מועלת אותה פרישה דכל מקום שהולך הוי כקבוע. תוס׳ הרא״ש. יא. משום חשיבותא דבעלי חיים. מי׳ הר״ן. יב. ומשו״ה פרכינן דמסתייא דנימא הכי כ״ל נידי אבל היכא דנידי ליכא לאחמורי בהו כולי האי. מי׳ הר״ן. ועי׳ תוס׳ ר״פ. יג. אבל הכא דהאיסור מבורר הוי ליכא למיחש למידי דודאי לא יקח מן הקבוע דהינו האיסור כיון שהוא יודע האיסור. תוס׳ ר״פ. יד. ואפי׳ בדרבנן בני רבויא. תוס׳ שאנן. דהתם איכא תרתי דאפי׳ אם נפלו תרומה לתוך חולין בטלה ברוב מדאורייתא. תוס׳ הרא״ש. טו. דאי לאו הכי הו״ל ספק ספיקא ספק אי דחמץ אי דמצה ואת״ל דחמץ אימא אכלתיה. שם.

עין משפט נר מצוה

סה א מיי׳ פ״ט מהל׳ טומאת מת הי״ח:

סו ב מיי׳ פ״ב מהלכות מתנ ומעלה הלכה ז וס״ג הלכה ב סמג עשין לט טוש״ע או״ח סי׳ תלד סעיף ח וסי׳ תלט סי״ג:

סז ג מיי׳ שם פ״ב הל״י וסמנ שם טוש״ע או״ח סי׳ תלט סעיף ח:

סח ד מיי׳ פ״ח מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ יח [והל׳ יב] סמג לאוין קמא טור ש״ע י״ד סי׳ קי סעיף ג:

סט ה מיי׳ פ״ב מהל׳ מתנ ומעלה הל׳ יח סמג עשין לט טוש״ע או״ח סי׳ תלט סעיף ב:

ע ו מיי׳ פי״ג מהלכות תרומות הל׳ יד טוש״ע יו״ד סי׳ קיא סעיף ח:

רבינו חננאל

ובא כהן והציץ בו לידע מה הפילה, וטהרוהו חכמים מפני שחולדה וברדלס היו מצוין בבור. דאמרינן שמא גרר־רוהו בחור שלהם ולא היה שם בעת שהציץ. ולא האהיל עליו. ופרקינן לא תימא שהטילה נפל, אלא אימא כמין נפל דהוה ספק וספק וכו׳. ושמא גרר־ה חולדה לא חיישינן, והתנן מה שמשייר יניחנו במקום מוצנע, מאי לאו דחיישינן כי האי גונא, וקתני שלא יהיה צריך בדיקה, מכלל שאם לא יניח במקום מוצנע צריך בדיקה. אמר רבא הכי תנן במתניתין יניחנו במקום מוצנע שמא תטול חולדה כבר של פת בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו. תניא כותיה וכן הלכה. תשע צבורין של מצה ואחד של חמץ, ושקל עכבר חד מינייהו. היינו תשע חנויות, דתניא תשע חניות כלן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור. פירוש, כלומר אם נפל כבר אחד מהן, ונטלו עכבר והכניסו לבית, היינו סיפא ובנמצא הלך אחר הרוב, פירוש נפל מן האדם חתיכה של בשר ונמצאת בשוק הולכין אחר הרוב, הלכך אם הרוב מצה הן. הבית אינו צריך בדיקה. ואם הרוב חמץ צריך בדיקה. וכן סוגיא דהדין שמעתא כולה. [היינו] הא דתנינן שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד חולין [ואחד תרומה ונפלו אלו לתוך אלו]אלו לתוך אלו מותרין, שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו כו׳, כך בכאן העכבר שנטל המצה הוא שכנסם בבית הבדוק, ואינו צריך בדיקה אחרת. ואמרינן אימור דאמרינן שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו בדרבנן כו׳. אוקימנא להא בהדיא בפ׳ ראלו עוברין בפסח בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן.

מסורת הש״ס

ו) פ״ח ל״ג, ב) [לקמן י:], ג) [דתניא פל״ג], ד) [מתוס׳ טו. תוכן לה. מיס יח. ה) [ל״ל דתניא דתרומות פ״ו מ״ב עי׳ פי׳ ר״ש שם וכן בתוס׳ יומא פב. ד״ה שתין], ו) [לקמן מד. יומא פב. מיר לו: תוספתא דתרומות פ״ו הט״ו, ז) ל״ל מהכי, ח) [ריקרא כא], ט) [צ״ל אחר ד״ה ברדלס], י) [ל״ל לאכילתו], כ) [דבריית פל״ג], ל) [דברים יט], מ) [בפ״ט דקנהכ׳ עט. כל״ל], נ) [קופת רש״ש],

לעזי רש״י

אלנמ״ס פוטוייש״י [פוטיי״ש]. חולדה (אלנמ״ס היא מלה ערביות).

מוסף רש״י

ובא כהן והציץ בו. כהן חכם היה ומורה הוראות ומתקנות ואומרות לה ימי טומאה וטהרה (נדה מז: וכנע״ז ע״ז מב.) אי ממי שנורה אלו בבית ובנעת בתרומתו ורולה לטהר ממנה כל ימי טומאתה, ים לומרים לדע אימתי יהא זמן הבאת קרבנה אם יאמר מתמעמדו אם לא, ולא סבירא לי, דבמאי (תור) [עור] עולה אחת לכולה מעמדה לא עיל האי כהן נפשיה לטהר, ועוד שהרי היא יולה לאחר קרבנה כל זמן שהולה, וגם לשון ראשון אינו נראה, דאי אכם אכם הוא לנים הוא בא לטהרה בלנים הוא לנים הוא לנים הוא ל

בתרומה דרבנן. בזמן הזה: **ולא ידעינן אי להאי על ואי להאי על.** אי מגלרינן בדיקה לתרוייהו אי לא: **היינו שני שבילין.** מהא דתנן גבי שני שבילין מגיעו למיפשט: **אחד טמא.** קבר מוטל בו לרחבו וממלא את כולו ואין עובר בו שלא יאהיל: **והלך ועשה טהרות.** נגע בטהרות אח"כ: **והלך בשני.** יודעין הן שבשביל שהלך זה לא הלך זה להשתא ולאי אחד מהן טמא: **אם נשאלו.** כל א' לאחס ספקו בפני עצמו טהור ואין ב"ד יכול לטמאו כדקיימא לן[ט] בספק טומאה ברה"ר ספקו טהור ואם באו בבת אחת הואיל והוראה אחת יש לנו לומר טמאין או טהורין אי אפשר לנו לומר להם טהורים אתם שהרי האחד ודאי טמא: **רבי יוסי אומר בין כך ובין כך עמאין** גרסי': **בזה אחר זה דברי הכל טהורין.** אע"פ שכל אחד אומר לפנינו כך היה המעשה שלי ושל חבירי אבל איני נשאל אלא על עצמי מה תהא עלי: **עליו ועל חבירו.** מה תהא על שנינו ר' יוסי מדמי להו בבת אחת ואע"פ שאין שניהן לפניך צריך אתה הוראה אחת לשניהן עמאין אתם או טהורין אתם והרי אין אתה יכול לומר טהורין אתם: **ר' יהודה מדמי להו בזה אחר זה.** הואיל ואין כאן שואל אלא אחד משיבין לו טיהור אתה שהרי ספק ביאה הוא ומעלמא יבין שאף חבירו כמוהו אבל כששניהן שואלין במוך כדי דיבור צריך אתה להשיב לשניהן כאחד. וגבי בתים נמי אם באו נשאול זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד אי אתה צריך לבדוק דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תליגן לקולא ואמרינן ספקו מותר ואי בבת אחת באו שניהן לריכין בדיקה: **ספק על ספק לא על.** ראה עכבר שנטל חמץ בחלר ואין יודע אם נכנס או לא נכנס: **בקעה.** הרבה שדות הסמוכים יחד קרי בקעה: **בימות הגשמים.** הויא בקעה רשות היחיד לטומאה מפני שכבר נמס הזרע ואין רשות לכל אדם ליכנס לה וקי"ל[יא] ספק טומאה ברשות היחיד ספקו טמא: **בשדה פלונית.** כלומר בחלת השדות יודעין אנו באיזו היא וכל שדה ושדה מסויימת במלריה: **במקום הלו.** בבקעה זו: **וחכמים מטמאין.** דהויא ליה ספק טומאה ברה"י ור"ח לא חשיב לה ספק טומאה אע"כ נכנס לשדה אבל אינו יודע אם האהיל אם לא אבל אם באו בבת אחת הוה ליה ספק ספיקא. וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תליגן לקולא: **על.** העכבר נכנס לבית בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ולא אשכח: **כל דבר שבחזקת טומאה.** במסכת נדה גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורין בדקו אחד מהן ונמצא טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ונמצאן טהורין הן טהורין והשלישי טמא שלשתן ונמצאן טהורים כולן טמאים שהיה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה בעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך בטומאה היכן היא אומרים בודק בקרקע וחופר עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה שלא זזה ממקומה לעולם ואם לא מצא מולין ואומרים בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה. וגבי בדיקת חמץ אפילו לר"מ אמרינן עכבר אכלה דבדיקת חמץ דרבנן: **על ובדק ואשכח.** נכנס העכבר בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ואשכח אם זו היא אם לאו: **אבד בה קבר.** אין ידוע היכן מקומו: **נמצא בה קבר.** לאחר זמן ואין ידוע אי זהו קבר האבוד בה: **הניח מנה של מעשר שני: מעורבין.** ומביא סלעים בשוה מנה ואומר כ"מ שהן מעשר מעשר שני הרי הן מחוללים על הסלעים הללו ומעלה הסלעים לירושלים: **הכל חולין.** שהמנה נטל ואלו הוצאו אחרי כן. וגבי חמץ נמי לרבנן הט' (נמי) שהיה אינו כאן ולריך לבדוק כל הבית שמא גרוסה מולדות והעשר הנמצאות אינם אחר הביאן כאן: **היינו דיפא.** לרבי (מאיר) [דאמר] זה הנמצא זהו א' מן הראשונים הבא נמי א"ל לבדוק ולחזר אלא על הפרוסה האבודה ולרבנן לריך לחזר אחר כולן שאין כאן א' מן הראשונים: הבית

הלך באחד מהן ועשה טהרות. הא דנקט טהרות ולא קאמר אלא בדיקת חמץ דאורייתא דרבנן היא[ג] דמדאוריי' בביטול בעלמא סגי ליה [א]צבור אחד של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקין ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על היינו שני שבילין. [ב]דתנן שני שבילין א' טמא וא' טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין שניהן [ג]בבת אחת טמאין רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בבת אחת דברי הכל טמאין בזה אחר זה דברי הכל טהורין לא נחלקו אלא בבא להשאל עליו ועל חבירו רבי יוסי [ד]מדמי ליה לבת אחת ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה ספק על ספק לא על היינו בקעה ובפלוגתא דר"א ורבנן [ד]דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר אחד הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי ר"א מטהר וחכמים [ד]מטמאין שהיה ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא על ובדק ולא אשכח פלוגתא דר"מ ורבנן [ה]דתנן היה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך הטומאה היכן היא [ה]וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לקרקע בתולה [ו]על ובדק ואשכח פלוגתא דר' ורשב"ג [ז]דתניא שדה שנאבד בה קבר הנכנס [ז]הנכנס לתוכה טמא נמצא בה קבר הנכנס לתוכה טהור שאני אומר קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי ר' רשב"ג אומר תיבדק כל השדה כולה הניח ט' ומצא י' פלוגתא דר' ורבנן [ז]דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה דברי ר' וחכ"א [ח]הכל חולין הניח י' ומצא תשע היינו סיפא [ט]דתניא הניח מאתים ומצא מנה מנה מונה ומנה מוטל דברי ר' וחכ"א [ט]הכל חולין הניח

[ט]בתרומה דרבנן בחמץ דאורייתא מי אמרינן אטו בדיקת חמץ דאורייתא דרבנן היא [ג]דמדאוריי' בביטול בעלמא סגי ליה [א]צבור אחד של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקין ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על היינו שני שבילין [ב]דתנן שני שבילין א' טמא וא' טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין שניהן [ג]בבת אחת טמאין רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בבת אחת דברי הכל טמאין בזה אחר זה דברי הכל טהורין לא נחלקו אלא בבא להשאל עליו ועל חבירו רבי יוסי [ד]מדמי ליה לבת אחת ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה ספק על ספק לא על היינו בקעה ובפלוגתא דר"א ורבנן [ד]דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר אחד הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי ר"א מטהר וחכמים [ד]מטמאין שהיה ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא על ובדק ולא אשכח פלוגתא דר"מ ורבנן [ה]דתנן היה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך הטומאה היכן היא [ה]וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לקרקע בתולה [ו]על ובדק ואשכח פלוגתא דר' ורשב"ג [ז]דתניא שדה שנאבד בה קבר הנכנס [ז]הנכנס לתוכה טמא נמצא בה קבר הנכנס לתוכה טהור שאני אומר קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי ר' רשב"ג אומר תיבדק כל השדה כולה הניח ט' ומצא י' פלוגתא דר' ורבנן [ז]דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה דברי ר' וחכ"א [ח]הכל חולין הניח י' ומצא תשע היינו סיפא [ט]דתניא הניח מאתים ומצא מנה מנה מונה ומנה מוטל דברי ר' וחכ"א [ט]הכל חולין הניח

מי מלרכין בדיקה לתרוייהו אי לא: **היינו שני שבילין.** מהא דתנן גבי שני שבילין מגיעו למיפשט: **אחד טמא.** קבר מוטל בו לרחבו וממלא את כולו ואין עובר בו שלא יאהיל: **והלך ועשה טהרות.** נגע בטהרות אח"כ: **והלך בשני.** יודעין הן שבשביל שהלך זה לא הלך זה להשתא ולאי אחד מהן טמא: **אם נשאלו.** כל א' לאחס ספקו בפני עצמו טהור ואין ב"ד יכול לטמאו כדקיימא לן[ט] בספק טומאה ברה"ר ספקו טהור ואם באו בבת אחת הואיל והוראה אחת יש לנו לומר טמאין או טהורין אי אפשר לנו לומר להם טהורים אתם שהרי האחד ודאי טמא: **רבי יוסי אומר בין כך ובין כך עמאין** גרסי': **בזה אחר זה דברי הכל טהורין.** אע"פ שכל אחד אומר לפנינו כך היה המעשה שלי ושל חבירי אבל איני נשאל אלא על עצמי מה תהא עלי: **עליו ועל חבירו.** מה תהא על שנינו ר' יוסי מדמי להו בבת אחת ואע"פ שאין שניהן לפניך צריך אתה הוראה אחת לשניהן עמאין אתם או טהורין אתם והרי אין אתה יכול לומר טהורין אתם: **ר' יהודה מדמי להו בזה אחר זה.** הואיל ואין כאן שואל אלא אחד משיבין לו טיהור אתה שהרי ספק ביאה הוא ומעלמא יבין שאף חבירו כמוהו אבל כששניהן שואלין במוך כדי דיבור לריך אתה להשיב לשניהן כאחד. וגבי בתים נמי אם באו נשאול זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד אי אתה לריך לבדוק דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תליגן לקולא ואמרינן ספקו מותר ואי בבת אחת באו שניהן לריכין בדיקה: **ספק על ספק לא על.** ראה עכבר שנטל חמץ בחלר ואין יודע אם נכנס או לא נכנס: **בקעה.** הרבה שדות הסמוכים יחד קרי בקעה: **בימות הגשמים.** הויא בקעה רשות היחיד לטומאה מפני שכבר נמס הזרע ואין רשות לכל אדם ליכנס לה וקי"ל[יא] ספק טומאה ברשות היחיד ספקו טמא: **בשדה פלונית.** כלומר בחלת השדות יודעין אנו באיזו היא וכל שדה ושדה מסויימת במלריה: **במקום הלו.** בבקעה זו: **וחכמים מטמאין.** דהויא ליה ספק טומאה ברה"י ור"ח לא חשיב לה ספק טומאה אע"כ נכנס לשדה אבל אינו יודע אם האהיל אם לא אבל אם באו בבת אחת הוה ליה ספק ספיקא. וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תליגן לקולא: **על.** העכבר נכנס לבית בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ולא אשכח: **כל דבר שבחזקת טומאה.** במסכת נדה גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורין בדקו אחד מהן ונמצא טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ונמצאן טהורין הן טהורין והשלישי טמא שלשתן ונמצאן טהורים כולן טמאים שהיה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה בעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך בטומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק בקרקע וחופר עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה שלא זזה ממקומה לעולם ואם לא מצא מולין ואומרים בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה. וגבי בדיקת חמץ אפילו לר"מ אמרינן עכבר אכלה דבדיקת חמץ דרבנן: **על ובדק ואשכח.** נכנס העכבר בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ואשכח אם זו היא אם לאו: **אבד בה קבר.** אין ידוע היכן מקומו: **נמצא בה קבר.** לאחר זמן ואין ידוע אי זהו קבר האבוד בה: **הניח מנה של מעשר שני: מעורבין.** ומביא סלעים בשוה מנה ואומר כ"מ שהן מעשר מעשר שני הרי הן מחוללים על הסלעים הללו ומעלה הסלעים לירושלים: **הכל חולין.** שהמנה נטל ואלו הוצאו אחרי כן. וגבי חמץ נמי לרבנן הט' (נמי) שהיה אינו כאן ולריך לבדוק כל הבית שמא גרוסה מולדות והעשר הנמצאות אינם אחר הביאן כאן: **היינו דיפא.** לרבי (מאיר) [דאמר] זה הנמצא זהו א' מן הראשונים הבא נמי א"ל לבדוק ולחזר אלא על הפרוסה האבודה ולרבנן לריך לחזר אחר כולן שאין כאן א' מן הראשונים: הבית

הלך באחד מהן ועשה טהרות. הא דנקט טהרות ולא קאמר אלא בדיקת חמץ דאורייתא דרבנן היא דמדאוריי' בביטול בעלמא סגי ליה [א]צבור אחד של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקין ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי על אי להאי על היינו שני שבילין. [ב]דתנן שני שבילין א' טמא וא' טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורין שניהן [ג]בבת אחת טמאין רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בבת אחת דברי הכל טמאין בזה אחר זה דברי הכל טהורין לא נחלקו אלא בבא להשאל עליו ועל חבירו רבי יוסי [ד]מדמי ליה לבת אחת ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה ספק על ספק לא על היינו בקעה ובפלוגתא דר"א ורבנן [ד]דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר אחד הלכתי במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי באותה שדה ואם לא נכנסתי ר"א מטהר וחכמים [ד]מטמאין שהיה ר"א אומר ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא על ובדק ולא אשכח פלוגתא דר"מ ורבנן [ה]דתנן היה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך הטומאה היכן היא [ה]וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לקרקע בתולה [ו]על ובדק ואשכח פלוגתא דר' ורשב"ג [ז]דתניא שדה שנאבד בה קבר הנכנס [ז]הנכנס לתוכה טמא נמצא בה קבר הנכנס לתוכה טהור שאני אומר קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי ר' רשב"ג אומר תיבדק כל השדה כולה הניח ט' ומצא י' פלוגתא דר' ורבנן [ז]דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה דברי ר' וחכ"א [ח]הכל חולין הניח י' ומצא תשע היינו סיפא [ט]דתניא הניח מאתים ומצא מנה מנה מונה ומנה מוטל דברי ר' וחכ"א [ט]הכל חולין הניח

מוסף רש"י

דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה. דכתיב תבערו ולא כתיב תבערו והסבתה לבע היא הסבתה (לעיל ד:). **אחד טמא.** שים בו קברות מפסיק כל רחבו ואין יודע איזהו הטמא אבל כך מוחזקים באחד מהם (כתובות כז.). **טהורין.** דכל חד מי אתי לקמן תליגן ליה למימר בטיהור הלן, דהוי ליה ספק טומאה ברשות הרבים דספיקו טיהור (שם). **בבת אחת.** בלו לשאול בבת אחת, טמאין. דהיכי נימא לבו טהורים אתם, חד מיניהו ודאי בטמא אזל (שם). **בימות הגשמים.** הוי רשות היחיד לטומאה וספיקה טמא, שהרי אין מהלכין בה בני אדם שלא לקלקל הזריעה (רשב"ם ב"ב נה:). **הלכתי במקום הלו.** נכנסתי בבקעה זו (שם). **וחכמים מטמאין.** לפוף סוף מה לי ב' שדות, חדא אמת מה לי ב' שדות, חדא ספיקא היא שמא הלך עד הקבר והאהיל, שמא לא הלך, וספיקו טמא (שם). **ספק ביאה טהור.** היכא דמספקא ליה אם נכנס שדות הסמוכים יחד קרי בקעה: **בימות הגשמים.** הויא בקעה רשות היחיד לטומאה מפני שכבר נמס הזרע ואין רשות לכל אדם ליכנס לה וקי"ל[יא] ספק טומאה ברשות היחיד ספקו טמא: **בשדה פלונית.** כלומר בחלת השדות יודעין אנו באיזו היא וכל שדה ושדה מסויימת במלריה: **במקום הלו.** בבקעה זו: **וחכמים מטמאין.** דהויא ליה ספק טומאה ברה"י ור"ח לא חשיב לה ספק טומאה אע"כ נכנס לשדה אבל אינו יודע אם האהיל אם לא אבל אם באו בבת אחת הוה ליה ספק ספיקא. וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תליגן לקולא: **על.** העכבר נכנס לבית בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ולא אשכח: **כל דבר שבחזקת טומאה.** במסכת נדה גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורין בדקו אחד מהן ונמצא טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ונמצאן טהורין הן טהורין והשלישי טמא שלשתן ונמצאן טהורים כולן טמאים שהיה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה בעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק בקרקע וחופר עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה שלא זזה ממקומה לעולם ואם לא מצא מולין ואומרים בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה. וגבי בדיקת חמץ אפילו לר"מ אמרינן עכבר אכלה דבדיקת חמץ דרבנן: **על ובדק ואשכח.** נכנס העכבר בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ואשכח אם זו היא אם לאו: **אבד בה קבר.** אין ידוע היכן מקומו: **נמצא בה קבר.** לאחר זמן ואין ידוע אי זהו קבר האבוד בה: **הניח מנה של מעשר שני: מעורבין.** ומביא סלעים בשוה מנה ואומר כ"מ שהן מעשר מעשר שני הרי הן מחוללים על הסלעים הללו ומעלה הסלעים לירושלים: **הכל חולין.** שהמנה נטל ואלו הוצאו אחרי כן. וגבי חמץ נמי לרבנן הט' (נמי) שהיה אינו כאן ולריך לבדוק כל הבית שמא גרוסה מולדות והעשר הנמצאות אינם אחר הביאן כאן: **היינו דיפא.** לרבי (מאיר) [דאמר] זה הנמצא זהו א' מן הראשונים הבא נמי א"ל לבדוק ולחזר אלא על הפרוסה האבודה ולרבנן לריך לחזר אחר כולן שאין כאן א' מן הראשונים: הבית

מוסף תוספות

א. שלא יבא הדבר לידי מכשול. תוס' הרא"ש. ב. ולא שייך למימר הכא נעמידנו על חזקתו כיון דמה נפשך טמא הוא. שם. ג. דמן התורה אוקי כל חד וחד אחזקיה. שם. ד. [ד]איכא ספק ספיקא. שם. ה. ועוד וגו'. שם. ו. הלכך פרש"י דאפי' לרבנן תליגן הכא לקולא. שם. ז. [ז]כאן חזר בו רש"י. תוס' שלנ. ח. [ד]אין לך בו אלא חדושו. מי' מרי"ן. ט. [ד]מה לי ספיקא אחת מה לי תרי ספיקא. תוס' שלנ. י. וכי מצרכינן ליה ליצא מן הבית. תוס' ר"פ. יא. דהא עד השתא אמרינן היינו שני שבילין היינו בקעה, והכא משנינן לישנא אחרינא ואמרינן היינו פלוגתא. מי' מרי"ן. יב. מן התורה. מי' רמ"ע דוד. [ז]לרבנן לא צריך בטול. מהרי"ם מלאום. יג. ר"ח, ואפי' מיירי הכא כשמונחין בדיסקיא (פי' אמתחת של עור. רש"י לקמן יג.) שאין לחלות בעכברים מ"מ חלינן בקטנים וצריך בדיקה. תוס' שלנ.

רבינו חננאל

ציבור אחד חמץ ושני בתים בדוקין, ושקל עכבר ככר אחד מהן, ולא ידענן בהי מינייהו על. פשטינן (לה(א) משני שבילין, וקיי"ל כר' יוחנן דאמר הכל מודים [שאם נשאלו לחכם שניהם ביחד דברי הכל טמאים, נשאלו בזה אחר זה דברי הכל טהורין, לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חברו, רבי יהודה מדמה ליה לבת אחת ושניהם טמאים, ור' יוסי מדמה לה לזה אחר זה ושניהן טהורין, וכן אם באו אלו הבעלי בתים ושאלו שניהם ביחד צריכין בדיקה, בזה אחר זה אין אחד מהן צריך בדיקה, בא אחד מהם לשאל על ביתו ועל בית חברו. הלכה כר' יוסי ואליבא דר' יוחנן. ספק על ספק לא על. פשטינן לה מבקעה בימות הגשמים שהיא רשות היחיד, וחלקו בו ר' אליעזר וחכמים, והלכה כחכמים שמטמאין, כן

עא א מיי' פ"ג מהל' ממרן הל' יא סמג לאוין לט עוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ב:

עב ב ג מיי' פי"ט מה' מלכים ה:

עג ד מיי' שם פ"ב הל' ט ופ"ג מהל' ממרן הלכה יב:

עד ה ו מיי' הל' ממרן שם הלכה יא ופ"ט מהלכות טומאת מת הל"י טוש"ע או"ח סי' תלט סי"ב:

ז [מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל"ט]:

עה ח ט מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הלכה ג ופ"ג מהל' ממרן הלכה יב טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ג:

מוסף תוספות

א. שלא יבא הדבר לידי מכשול. תוס' הרא"ש. ב. ולא שייך למימר הכא נעמידנו על חזקתו כיון דמה נפשך טמא הוא. שם. ג. דמן התורה אוקי כל חד וחד אחזקיה. שם. ד. [ד]איכא ספק ספיקא. שם. ה. ועוד וגו'. שם. ו. הלכך פרש"י דאפי' לרבנן תליגן הכא לקולא. שם. ז. [ז]כאן חזר בו רש"י. תוס' שלנ. ח. [ד]אין לך בו אלא חדושו. מי' מרי"ן. ט. [ד]מה לי ספיקא אחת מה לי תרי ספיקא. תוס' שלנ. י. וכי מצרכינן ליה ליצא מן הבית. תוס' ר"פ. יא. דהא עד השתא אמרינן היינו שני שבילין היינו בקעה, והכא משנינן לישנא אחרינא ואמרינן היינו פלוגתא. מי' מרי"ן. יב. מן התורה. מי' רמ"ע דוד. [ז]לרבנן לא צריך בטול. מהרי"ם מלאום. יג. ר"ח, ואפי' מיירי הכא כשמונחין בדיסקיא (פי' אמתחת של עור. רש"י לקמן יג.) שאין לחלות בעכברים מ"מ חלינן בקטנים וצריך בדיקה. תוס' שלנ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הניח בזוית ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן. לרבנן[א] צריך בדיקה דמושמין שמא עכבר עשה ולא זהו שהניח ולית להו לרבנן הוא שאבד הוא שנמצא אלא כרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה [ב]אי נמי אתי אפי' כר' ומיירי כגון שאין יודע כמה ככרות הניח [ג] וצריך בדיקה שמא לא מצא כולם:

שאני אומר אדם טמא נכנס לשם. ול"ת דהכא וכפרק קמא דחולין (דף ט:) גבי לוחית תלינן באדם טמא ובפרק קמא דנדה (דף ד.) גבי ככר הנמצא על גבי הדף ומדף טמא מונח תחתיה תלינן באדם טהור ותירץ ר"ת דאמר בפ"ק דשבת (דף טו:) גזרו על ספק כלים הנמצאים[ד] ולא גזרו על ספק אוכלין הנמצאים[ה] אי נמי גבי ככר[ו] רגלים לדבר שטהור הסיר שלא יפול על המדף ויטמא[ז]:

מפני שדרכו של תינוק לפרר. ומיירי שיש פירורין כדי כל הככר ולכך אין צריך בדיקה[ח] ואפי' לרבן שמעון בן גמליאל דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר יש שהפרורים מן הככר שהרי מיד נכנס אחריו:

מי אמרינן היינו הא דעל היינו הא דנפק. ואפילו לרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר שהרי הוא עם הככר:

או דילמא אחרינא הוא. ואפי' לר' דאמר הוא שנמצא הוא שנאבד הכא מיישינן דמסתמא הרמשוה נשאר בבית וזהו אחר שלא:

בממוניה לא אטרחוהו רבנן. פי' הכא דוק' דשמא יוציאנה[ט] או יאכלנה אבל היכא דאיכא חמץ אמר לעיל (דף ד:) דניחא ליה לאינש לביעבד מצוה בממוניה: **ואם** לא בדק בתוך המועד. פי' הקונטרס בשעה שיש וקשה לרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור ולמה שינה לשונו[י] אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח ולאחר המועד יבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור[יא] בשל היתר ויאכלנו ורש"י לא רצה לפרש כן מפני שפירש במשנה דבודקים שלא יעבור בבל יראה[יב]:

קולרין

אטרחוהו רבנן כיון דלא נחית מנפשיה לא אתי למיכלה או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכלה ואם תמצי לומר[יג] זימנין דנפל ואתי למיכלה ככר בבור צריך סולם להעלותה או אין צריך[יד] הכא ודאי דלא עבידא דסלקה מנפשה או דילמא זימנין דנחית למעבד צורכיה ואתי למיכליה את"ל זימנין דנחית לצורכיה ואתי למיכלה ככר בפי נחש צריך חבר להוציא או אין צריך[טו] בגופיה אטרחוהו רבנן בממוניה לא אטרחוהו רבנן או דילמא לא שנא תיקו: **מתני'** [טז]ר' יהודה אומר בודקין אור י"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור וחכ"א [יז]לא בדק אור י"ד יבדוק בי"ד לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד א[לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד [יח]ומה [יט] שמשייר יניחנו בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו: **גמ'** מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש השבתות שבתורה [1]לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור [2]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם [3]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק בשלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי מר זוטרא מתני הכי מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא בשוב אינו בודק הוא דפליגי אלא רבי יהודה נמי אם לא בדק קאמר והכא בהא קמיפלגי מר סבר מקמי איסורא אין בתר איסורא לא גזירה דילמא אתי למיכל מיניה ורבנן סברי לא גזרינן ומי גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה והא [כ]תנן משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרשב"ג ורבנן דתניא קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית האחרת ושכח זוית מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני [א]קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו או שהניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית זו ושכח אמר רבא [ב]עכבר נכנס וככר בפיו ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה מפני שאין דרכו של עכבר לפרר ואמר רבא [ג]תינוק נכנס וככר בידו ונכנס אחריו ומצא פירורין א"צ בדיקה מפני שדרכו של תינוק לפרר בעי רבא עכבר נכנס וככר בפיו ועכבר יוצא וככר בפיו מהו מי אמרינן היינו האי דעל והיינו האי דנפק או דילמא אחרינא הוא אם תמצא לומר [ד]היינו האי דעל והיינו האי דנפק עכבר לבן נכנס וככר בפיו ועכבר שחור יוצא וככר בפיו מהו האי ודאי אחרינא הוא או דילמא ארמוי ארמיה מיניה ואת"ל [ה]עכברים לא שקלי מהדדי עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצאה וככר בפיה מהו חולדה ודאי מעכבר שקלתיה או דילמא אחרינא הוא דאם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח ואת"ל [ו]אם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצאה וככר ועכבר בפי חולדה מהו הכא ודאי איהו הוא או דילמא אם איתא דאיהו ניהו ככר בפי עכבר משתכח הוה בעי אישתכוחי או דילמא [ז]משום ביעותותא הוא נפל ושקלתיה תיקו בעי רבא ככר בשמי קורה צריך סולם להורידה או אין צריך מי אמרינן כולי האי לא הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת מנפשיה לא אתי למיכלה כלום ומישמש בכל כלי הבית: **זויש מאן דכר שמיה.** פתח באבוד וסיים בנמצא בזוית אחרת: **תסורי מיתסרא והכי קתני שאני אומר אדם טמא נכנס לשם.** ולקמן לאבוד וגבי מצא בזוית אחרת שמא אדם טמא הניחו שם רבן שמעון כו'. וגבי ממן נמי לרבנן דמושמין שמא עכבר עשה וכיון דמושמין לעכבר יש לחוש נמי לא זהו אלא אחר ולרבן שמעון תולין באדם עצמו שהוא עשה ושכח וא"ל בדיקה: **ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה.** ואין תולין הככר בו שמין דרכו של עכבר לפרר ולא זהו ככר שהכניס העכבר: **אם תמצא לומר היינו האי דו'.** דאי פשטת ליה דמיישינן דילמא אחרינא הוא מו לא צריכנא למיבעי שאור ולבן אבל אי פשטת ליה דלא מיישינן אכתי שאור ולבן מיבעיא לן: **ארמוייה.** השליכו ממנו ונטלו הוא. וחכירו בחגיגה (ד' טו:) אי נקטינה ביה מאן מרמי ליה מן ידי: **לדידיה הוה שקיל ליה.** אם העכבר עצמו היה מביא: **לכר ועכבר בפי חולדה.** עכבר נכנס וככר בפיו וחולדה יוצא כשנכנס בו לבדוק ובפיה ככר מכאן ועכבר מכאן: **לכר בפי נחש.** בעיא באנפי נפשה היא ולא דמי להנך דלעיל ול"ג את"ל: [ט] **לא אטרחוהו.** ויבטל בלבו: **בממוניה.** לשכור חבר: **מתני' בתוך המועד.** בשעה שהוא מועד הביעור: **לאחר המועד.** משש שעות ולמעלה עד שתחשך[ט]: **גמ' שלש השבתות.** שלש לשונות של השבתה: **אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי.** ולא במידי אחרינא דרבי יהודה לא מצינן בדיקה אלא דאם איתא דרבי יהודה לא מצינן בדיקה אלא בשעה שיש, אבל מכאן ואילך לא בדק בזמנו, דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמונה אותו בשמה בדיקות (מנחות סז:). **לא בדק בתוך המועד.** כלומר במועד שריפתו, דהייט בשש (שם). **יבדוק לאחר המועד.** בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מייה (שם). ומה שמשייר. אחר בדיקתה לאמלתו (לעיל ס:). **משקרב העומר יוצאין.** מיד כשיולאין מולאין שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מתבואה חדשה (מנחות סז:).

מוסף תוספות

א. דחוששין לאדם טמא. תוס' שאנץ. ב. קאמר הכא נמי פלוגתא דרשב"ג ורבנן. תוס' הרא"ש. ג. ואם לא מפני שינוי הזוויות לא היה לו לחדש. מי רגיגו דוד. ד. שיש להם טהרה בטבילה. תוס' הרא"ש. ה. שאין להם טהרה עולמית. תוס' ר"פ. ו. שמדף טמא מונח תחתיה ואי אפשר לכבר ליפול. אלא אם כן נגע למדף טמא. תוס' חולין ט: ז. [ו]אדם טמא למה היה מסירו כמו כן היה מטמא בהסרתו. תוס' שאנץ. אבל הכא וגבי צלוחית, טמאים וטהורים שכיחי וחלינן לחומרא. תוס' הרא"ש.

מוסף רש"י

א) [לעיל ב: מנחות סז:]. ב) [לעיל ט: ועיש"י שם]. ג) [לשון הר"ן הכיולו תוי"ט ומה שמשייר בגילה לגרוכו שיאכל בגילה גם בבוקר]. ד) מנחות סז:. ה) [צ"ל אחר ד"ה בממוניה]. ו) [עי' פיש"י מנחות סז: ד"ה וכשעת], ז) [ועי' תוס' חולין ט: ד"ה שאני].

תורה אור השלם

1. מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ:
שמות יג ז
2. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט
3. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) מתני' לא בדק כו' לאחר המועד. עי' ערוך ערך מעד ודו"ק:

מוסף רש"י

ארמוויי. נעל מילו (חגיגה סז:). **ובשעת הביעור.** בשעה שיש, אבל מכאן ואילך לא יבדוק אפילו לא בדק בזמנו, דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמונה אותו בשמה (מנחות סז:). **לא בדק בתוך המועד.** כלומר במועד שריפתו, דהייט בשש (שם). **יבדוק לאחר המועד.** בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מייה (שם). ומה שמשייר. אחר בדיקתה לאמלתו (לעיל ס:). **משקרב העומר יוצאין.** מיד כשיולאין מולאין שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מתבואה חדשה (מנחות סז:).

פרק [ר"י] משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים מלאין קמח וקלי

ח. דאל"כ אע"פ שדרכו של תינוק לפרר למה אין צריך בדיקה דילמא לא אכילה כוליה. ריטב"א. ט. לחרן. תוס' הרא"ש. י. דהו"ל למימר אם לא בדק בתוך זמן ביעור יבדוק לאחר זמן ביעור. תוס' ר"פ. יא. ואע"ג דקי"ל כר"ש דחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס, דקנסוהו משום שעבר עליו בב"י ובב"ש, הכא נמי קנסוהו הואיל ולא בדק ובא לשגגת לא ימצא. תוס' הרא"ש. וע"ע בר"אשונים מה שדנו פוס. יב. [ו]כיון דאחר הפסח הוא, אינו עובר. תוס' ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא כרצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעסקי ביה אתי למיכל מיניה: **ר' יהודה אומר כו' מפוך שלא בפרפרה נו.** קלירה כדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המלילות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן

שלא ברצון חכמים (הן עושין) דברי ר"מ רבי יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין ולא קא גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה אמר (א) (ב)רבא שאני חדש מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף הוא זכור א"ל אביי תינה בשעת קטיפה טחינה והרקדה מאי איכא למימר הא לא קשיא טחינה ברחיא דיד הרקדה ע"ג נפה אלא הא דתנן (ג)קוצרין בית השלחים ושבעמקים אבל לא גודשין ואוקימנא כרבי יהודה מאי איכא למימר אלא אמר אביי חדש בדיל מיניה חמץ לא בדיל מיניה אמר רבא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא (ג) דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה רב אשי אמר דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא קמח וקלי תנן (ג) הא דרב אשי (ג)בדותא היא התינה מקלי ואילך מעיקרא עד קלי מאי איכא למימר וכ"ת על ידי קיטוף כדרבא אלא קוצרין בית השלחין ושבעמקים ואוקימנא כרבי יהודה מא"ל אלא דרב אשי בדותא היא וכל היכא דלא בדיל מיניה מי גזר רבי יהודה (ד)והתנן (א)לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה בצד הנר בשביל שתהא מנטפת ואפי' היא של חרס ור' יהודה מתיר התם משום חומרא דשבת מבדל בדילי ורמי דשבת אשבת (ה)דתניא חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו רבי יהודה אומר בורך עליו פונדא או פסקיא ובלבד שלא יענבנו קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא שמן בשמן מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלף דרבי יהודה אדר' יהודה לא קשיא טעמא דרבי יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דקסבר עניבה גופה קשירה היא ורמי רבנן אדרבנן (ו)דתנן (ב)קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר חבל דמאי אילימא חבל דעלמא ורבי יהודה מתיר קשר של קיימא הוא דודאי אתי לבטולי אלא פשיטא דגרדי וגזרו רבנן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא אין חבל בחבל מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלפא וכל היכא דבדיל מיניה לא גזר רבי יהודה' (ז) והתניא (ח)בכור שאחזו דם אפי' הוא מת אין מקיזין לו דם דברי ר' יהודה וחכ"א (ט)יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום התם מתוך שאדם בהול על

קוצרין בית השלחין. פירש רש"י ממקום שאי אתה מציא אתה קולר וכו' וביא השלחין וכל הנהו אע"ג דתניא בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פה.) אם הביא כשר כיון דלכתחלה לא יביא משנינן ליה ממקום שאי אתה מציא ואין לתמוה מי איכא מידי דמצוריית לכתחלה אסור ובדיעבד שרי דאיכא מילי טובא דבעינן שיעור הכתוב עליו לעכב כגון קדשים[א] **אבל לא** גודשין. דבגדישה ליכא פסידא אם יתמין אחר העומר דלוקא משום פסידא תמיהו קלילה שממהרין ליקצר משאר פירות ואי לא קלרי להו פסדי והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי לעיל[ב] יש לומר משום עולי רגליים הקילו ור' מאיר אוסר בקמח[ג] ושרי קלירה לקמן בפ' מקום שנהגו (דף ט.) דקתני במילתיה קולרין בראון חכמים והיינו משום פסידא וכן פי' הקונטרס במנחות ואם תאמר ג"כ מאי פריך[ד] דילמא הכא שרי רבי יהודה משום פסידא אבל גבי חמץ גזרינן ויש לומר משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא: **כורך עליו פונדא.** לאו דוקא כורך דאפילו לקשור יכול[ה] דלא מבטל ליה ובלבד שלא יענבנו[ו] אחבל קאי:

כל היכא דבדיל מיניה לא גזר ר' יהודה. דר' מאיר אדר"מ לא רצה להקשות דלעיל גזר גבי חדש[ז] וגבי בכור לא גזר דבפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות לג: וש"ס) תניא בכור שאחזו דם מקזין לו במקום שאין עושין לו מום דברי ר' מאיר ורבי יהודה אומר וכו'[ח] משום דאיכא לשנויי שאני בכור דאיכא פסידא[ט]: זה

שלא כרצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעסקי ביה אתי למיכל מיניה: **ר' יהודה אומר כו' מפוך שלא בפרפרה נו.** קלירה כדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המלילות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן

שהוא תחלה לקלירה זכור הוא את איסור החדש על ידי שיעור המעשה ולא אתי למיכל: **טחינה והרקדה.** שהרי קמח מגינת הדיס בידים[ט] וכשטחנוהו והרקידוהו איזה שיעור היה שם דלא ליתי למיתב לפומיה ההיא שעתא: ומשנינן **טחינה.** לא היו טוחנין אותו ברחיים של מים אלא ברחיים של יד דהוי שיעור לזכרון: **על גבי נפה.** אלא תחתון של נפה הופך הנפה על פניה: **אלא הא דתנן.** במנחות קוצרין בית השלחין כדרך תוכו קודם לעומר: **ושל בית העמקים.** תבואה הגדילה בין העמקים. וטעמא מפרש התם כתוב אחד אומרים[י] וקצרתם את קצירה והבאתם אלמה מותר לקצור קודם לעומר וכתוב אחד אומר עומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קציר הא כיצד מעמקים שאתה מציא עומר אי אתה קוצר קודם לו וממקום שאי אתה מציא עומר אתה קוצר ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין סולת לנסכה לא מבית הזבלין ולא מבית השלחן ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן איננה מן המובחר: **מאי איכא למימר.** הא ליכא התם שיעורא דהא קוצרין קמני ומגל ולא גזרינן דילמא אתי למיכל ואוקמיה לההיא כר' יהודה במסכת מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עא.) מדקתני סיפא אנשי יריחו קוצרין לפני העומר כו' ולא מיחו בידם חכמים ואמרינן מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודה: **חדש מבדל בדילי מיניה.** שהרי לא הוגבלו לאוכלו כל השנה ואין למודין לפשוט יד להושיט לפיהם אבל חמץ למודין הן בכך כל השנה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. אלא משנית אלא לר' יהודה והא דרבנן נמי קשיא דבמתני' לא גזרינן והתם קתני שלא ברצון חכמים דמשמע דגזר ר' מאיר דהוא מבני פלוגתיה דילמא אתי למיכל: **הוא עצמו מחזר עליו לשורפו.** אע"ג דבעלמא גזרינן בדבר שעסוק בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו כל עסקו זה בחמץ אינו אלא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה: **ומיכל קא אכיל מיניה.** בתמיה: **קמח וקלי מנן.** ואין אלו רחויין לאכילה: **מקלי ואילך.** לאחר שנתייבש במנור אין רחוי לאכול: **מעיקרא.** בעודו רך בקליות קודם שיתיבש מאי איכא למימר: **וכי תימא.** אם הוא ע"י הקיטוף דלשני בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר: **אלא בדוחא.** ומעמא דרבי יהודה משום דבדילי מיניה וחמץ לא בדיל מיניה שרגיל בו כל שעה: כל נר שבגמ' היינו הבלי קרוייש"ל: **מנטפת.** טיפין דקות כשהפתילה מבערת: **ואפי' היא של חרס.** אותה שפופרת דמאיסא אפ"ה אסור דילמא אתי למיכל מיניה ותניא[ט] הנותן שמן לנר מייב משום מבעיר והמסתפק ממנו מייב משום מכבה: **ורבי יהודה מפיר.** ואע"ג דשמן הכל מדיירין בו. ודרבנן אדרבנן ליכא לאקשויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו: קשר של קיימא שהוא עשוי שלא להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת שבת [קיא.]: **לא יהא קושרו.** דהוי קשר של קיימא אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו קשירה: **כורך.** כריכה בעלמא: **פונדא.** חוזר חלול: **פסקיא.** פייסל"א שכורכין סביבות שוקיים: **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הואיל ועסוק בכך: **קשיא דרבנן.** דשפופרת אדרבנן דחבל: **שמן.** זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי למיכליה: **קושרין דלי בפסקיא.** דלאו קשר שעשוי להתקיים הוא דאינו מפסיד פסקיא שלו בכך: **אבל לא בחבל.** שמא יניחנו שם עולמית: **אי נימא חבל דעלמא.** שתשמישו לכך ואיכא למיחש שמא יניחנו שם: **חבל דגרדי.** שאינו רחוי למילוי מים תמיד ורבי יהודה מתיר ולא גזר גבי שבת כדאוקימנא טעמא דמשום חומרת דשבת פרטי אינשי מאיסורא דיליה ומזכרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן דעניבה קשיא: ומשנינן **חבל בחבל מיחלף בו.** בחמץ לא משום דמוזהר עליו לשורפו ובעניבה נמי לא משום דלא מיחלפא ורבי יהודה גזר ובכל מילי דלא בדילי מיניה ובמידי דבדילי מיניה בלי אבל בחדש בדילי מיניה ובכל הנך דשבת משום דבדילי מיניהו ודקא מחמיר בעניבה משום דקסבר היא גופה קשירה היא: **בכור.** אסור להטיל בו מום ואפי' לגרום כדתניא מום לא יהיה בו (ויקרא כב) אין לי אלא שלא יטיל בו מום מניין שלא יגרום לו ת"ל [שם] כל מום במסכת בילה (מ.): **אין מקיזין דם.** אפי' במקום שאינו עושה בו מום לא היינו בכל מקום שבו אם אינו מותך ממנו עצם לו פוגם שפתו אז אזנו וכל דבר שאינו מוזר לקדמותו הוי מום אידך לא הוי מום וקא גזר רבי יהודה אטו מקום שעושה בו מום ואע"ג דקדשים הכל בדילין מהן. מחלוקת רבי שמעון ורבי יהודה בתורת כהנים[ט]: על

הא דכל היכא דלא בדיל מיניה גזר ביה ר' יהודה, והתנן לא יקוב אדם שפופרת של ביצה כו', ור' יהודה מתיר, הנה השמן לא בדיל מיניה, ולא גזר ר' יהודה שמא יסתפק מן השמן שבשפופרת בביצה. ושנינן שאני שבת דחמיר ליה. אינו והא קשירת דלי בחבל דבשבת היא וחכמים מתירין לענבו דר' יהודה אוסר, קשיא דרבנן אדרבנן ודר' יהודה אדר' יהודה. ושנינן רבנן אסרי בשפופרת דכיון דלא מאיסא אתי לאסתפוקי מיניה, דשמן בשמן מיחלף, כלומר הדוחה אותך אוכל שמן יאכל גם הוא זה, לפיכך גזרו לעשות שפופרת על פי הנר, אבל הדוחה אותך ענוב בשבת לא יקשור, דאתי למימר אלו היתה הקשירה מותרת לא היה עונב אלא קושר, לפיכך לא גזרו בו, ור' יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דסבר העניבה קשירה מעליא היא. והא דרמינן דרבנן אדרבנן קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל כו', ור' יהודה דאמר בהדיא כל קשר שאינו של קיימא מותר, וכן הא דרמינן דר' יהודה אדר' יהודה, והתניא בכור שאחזו דם כו', דברים פשוטין הן.

מסורת הש"ס

א) [במנחות סז: איתא רבנן], ב) מנחות עא., ג) [וכן אי בשבת מ. יבמות כא. נזיר פח: ב"ב קמה. זבחים ק: איתא בדוחא בר'. כרם ב"מ ט. עא: ב"ב קא: מנחות קח. לה: כריתות יד. אי' בדוחא במ"ש ובערוך ערך בר ד' כתב פי' במקום שנהגו חכמי' ולא דבריו סהלכה לא לפו לגנותם ולומר טעו אלא אמרו בדוחא לומר דעת מיוחדת היא], ד) [שבת כט:], ה) שם קיג. [וש"נ], ו) ג"ז שם:, ז) בכורות לג:, ח) בס"א: בידם, ט) [ויקרא כג], י) [בלא כב.], כ) [אמור פרשה ז] [וכן בבכורות לג:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה שאני חדש: (ב) שם דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדרבי יהודה: (ג) שם וקלי תנן והא דר' אבא ור' יוסי על ידי קטוף כדרבא אלא: (ד) שם והתנן בכור שאחזו דם: (ה) רש"י ד"ה ומשנינן וכו' אמתן לא מסוס דמוחזר עליו לשורפו:

מוסף רש"י

שלא ברצון חכמים. דגזרינן שמא יאכל כשיקצור ויאכל חדש קודם העומר ואף זה שכבר הוא קמח ולאי נקצר קודם העומר (מנחות סז:). ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין. דלא גזר שמא יאכל (שם). מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף. כיד ולא במגל, כמו (דברים כג) וקטפת מלילות בידך, דקצירה קודם העומר אסורה כדקתני במתני' ואסור לקצור לפני העומר (מנחות סח.). זכור הוא. לחדש חדש ולא אכיל (שם). טחינה והרקדה. מלי שיעור איכא דליתי זכור ולא יאכל (שם). ברחיא דיד. ריחים המתנגלגלת ביד ולא בכל מים (שם). קוצרים בית השלחים ושבעמקים. דכיון שבדה יבאם היא, אי משכו לה לאחר בשולא אחוה לאיבור, ל"ל רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן (שם עא.) ממקום שאתה מציא אי אתה קוצר וממקום שאי אתה מציא אתה קוצר, ולשון זה עיקר (שם סח.). אבל לא גודשין. לא יעשנו גדיש עד לאחר העומר (שם סח.). חדש בדיל מיניה. שהרי לא אכל חדש כל השנה (שם). חמץ לא בדיל מיניה. כל השנה שהרי אכלו עד הנה, הלכך אתי למיכליה (שם). דרבנן אדרבנן לא קשיא. בתמיה, דהתם אמרי דבנן אלא גזרון חכמים עוסין, דגזרינן שלא יאכל, והכא אמרי יבדוק לאחר המועד דהיינו בתוך הפסח (שם). קמח וקלי תנן. דאין רחוין לאכילה, קמח כעין קמח שלנו, קלי קמח הבא מתבואה שמתיבשה בתנור (שם). עד קלי מאי איכא למימר. כגון בשעת קלירה דרחוי לאוכלו (שם). שתהא מנטפת. ויתקיים הגר שהרי השמן מטפטף כל שעה לתוך הנר, ושעמא משום גזירה שמא יסתפק ויטול ומכבה, ואפילו אותה שפופרת של חרס דמאיסא ליה גזרינן (שבת כב:). חבל דלי שנפסק. בתמעיטו (שבת קיג.). לא יהא קושרו. דקשר של קיימא הוא לעולם (שם). כורך עליו פונדא. מחבר שני דלתי הפיסקו זה על זה וכורך עליהם פונדא אחר מחוץ, או פסקיא. פייסו"ל (שם). ובלבד שלא יענבנו. לחבל, דר' יהודה סבר גזרינן עניבה אטו קשירה ורבנן עניבה לא גזרו (שם). קושרין דלי בפסקיא. על פי הנר בדפקיא לא מבטל ליה התם (שם). אבל לא בחבל. דמבטל ליה התם והוי קשר של קיימא, שהרי קשור ותלוי שם תמיד (שם). בחבל דגרדי. פליגי לגרוך לה ולא מבטל לה (שם). חבל בחבל מיחלף. אינו נכר בין זה לזה ואי שרינן דגרדי אתי למיסרי דעלמא (שם). אפילו מת. אם לא יקחוהו, אין מקיזין לו דם. ואפילו במקום שאין עושין בו מום, דיכול לחזור ולהתרפאות המכה (בכורות לג:). יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום. שלא יתמוך ושלא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו שאין עושה בו מום אתי למעבד במקום שאין עושה בו מום (בכורות לג:).

פג א מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' רפה סעיף ח:

פד ב מיי' פ"א מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סט טוש"ע או"ח סי' שח סעיף ד:

פה ג מיי' פ"ב מהלכות בכורות הל' יג סמג לאוין שמג טוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ו:

לעזי רש"י

קרוישי"ל. מנורה. פיישל"א [פיישול"א]. חגורה, רצועה.

מוסף תוספות

א ס"ע. דהא איכא מילי טובא בקדשים. תוס' שאנץ. ב. ו[הא התם ליכא פסידא. מי' הרי"ן. ג. דמשום עולי רגלים ליכא למישרי. שם. ד. דר' יהודה אדר' יהודה. שם. ה. דהא ר' יהודה גופי' שרי קשירה בחבל גרדי וכ"ש דאיכא למישרי בפונדא או בפסיקיא. שם. ו. לא קאי אפונדא או פסיקיא אלא. שם. ז. אע"ג דבדילי מיניה. שם ח. אלמא לא גזר ר"מ. תוס' הרא"ש. ט. דשמא יומת הבכור. תוס' ר"פ.

רבינו חננאל

שלא ברצון חכמים דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין, דאלמא מתעסקין היו בחדש בזמן איסורו, ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל ממנו. ופריק רבא שאני חדש הואיל ולא התירו חכמים לקצור כדרכו אלא בקטוף, כדכתיב וקטפת מלילות, זכור הוא כי אסור לאכול מן החדש, וכן בטחינה לא התירו לו לטוחנו אלא ברחים של יד, והרקדה ע"ג נפה, כיון דחזי כל הני שינויי אתי למדכר ולאיסוריעו. ואקשינן בית השלחין, דתנן קוצרין בית השלחין מאי איכא למימר, הנה קוצרין בלא שינוי. ופריק אביי חדש בדיל מיניה, פירוש מובדל הוא ממנו מכמה זמן ואינו אוכלו אלא עד שיראה שהותר, אבל החמץ שאינו מובדל ממנו כלל אלא אוכלו בכל שעה תראה לו כי בהתירו עומד היבא לאכול ממנו, לפיכך גזרו עליו. אמרינן עלה והא דקשיא ר' יהודה אדר' יהודה שנינן כאבי, והא דתנינן במתניתין בלשון חכמים הוא ר' מאיר. קשיא דר' מאיר אדר' מאיר, אמאי בחמץ לא גזר ובחדש גזר. ושנינן הנה הוא מחזר על החמץ כדי לשרפו יאכל אותו, לפיכך לא גזרו, אבל החדש דלא מתעסק ביה כדי לשרפו, אלא כדי לאכלו מתעסק ביה גזרינן ביה. ובא רב אשי לפרוק שאני חדש דקמח וקלי תנן, כלומר לא התירו לו אלא על ידי קליה. ודחינן לה הכי הא בריתא היא כלומר חיצונה היא ולא נשנת בין החכמים. ואקשינן אפירוקא דאביי, וכללא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות